

**ГЕОРГІЙ ІВАНОВИЧ БАТАЛІН
(ДО 90-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

12 лютого 2008 р. на хімічному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбулися наукові читання, присвячені 90-річчю з дня народження професора Георгія Івановича Баталіна, який присвятив роботі в університеті біля 35 років свого життя і багато зробив для розвитку фізико-хімічної освіти в нашій країні. Всі, хто працював разом з Г.І. Баталіним, дбайливо зберігають пам'ять про цю яскраву, всебічну особистість, широко відомого вченого і педагога.

Народився Г.І. Баталін 10 лютого 1918 р. в сім'ї службовця, економіста за фахом. В 1936 р. після закінчення середньої школи вступив на хімічний факультет Харківського державного університету ім. М. Горького. Там в той час навчалися і працювали видатні в майбутньому фізико-хіміки І.М. Францевич та В.Н.Єременко. Багаторічна дружба і співпраця Г.І. Баталіна з цими вченими, яка зародилася в Харківському університеті, в подальшому значним чином вплинула на розвиток фізико-хімічного матеріалознавства на Україні.

Після закінчення університету до початку 50-х років Георгій Іванович Баталін працював в Інституті чорної металургії АН УРСР (під час війни – у Свердловську, а з 1944 р. – в Києві). З самого початку його науководослідна діяльність була пов'язана з впровадженням результатів фізико-хімічних досліджень у виробничу практику. В 1948 р. він створив прилад для визначення вмісту водню в розплавленому металі, який широко застосовується не тільки в дослідницьких лабораторіях, але й на заводах. В 1952 р. захистив кандидатську дисертацію "Водень в сталі".

З 1954 р. життя і наукова діяльність Георгія Івановича Баталіна безперервно пов'язана з хімічним факультетом Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка. У 1965 р. він очолив кафедру фізичної хімії, якою керував протягом 23 років. Маючи неабиякі організаторські здібності, Георгій Іванович завжди націлював кафедру на вирішення важливих наукових і освітніх завдань. Під його керівництвом кафедра неодноразово виборювала звання кращої кафедри університету. В цей період на кафедрі інтенсивного розвитку досягає науковий напрямок з фізико-хімічного аналізу конденсованих систем при високих температурах, що був заснований його попередниками – професорами І.М. Францевичем та В.Н. Єременком, які очолювали кафедру фізичної хімії у повоєнні роки.

В 1972 р. Георгій Іванович захистив докторську дисертацію. Вона була присвячена вивченню термодинаміки і структури алюмінієвих розплавів. Згодом ним із співробітниками було виконано широкомасштабні комплексні дослідження з вивчення термодинамічних, структурних та магнітних характеристик металічних розплавів великої кількості інших систем. Коло об'єктів дослідження з часом розширювалося за рахунок вивчення термодинаміки і структури шлакових розплавів, яке було націлене на розв'язання актуальних проблем зварювальної техніки і виконувалось у співпраці з Інститутом електрозварювання ім. Є.О. Патона АН УРСР та з іншими науково-дослідними установами металургійного профілю. З огляду на необхідність конструювання та виготовлення оригінальних високотемпературних установок та розробки відповідних методик вимірювання ці дослідження були досить складними. Але за участі Георгія Івановича, який був досвідченим експеримента-

тором, всі складні задачі знаходили свій розв'язок. Наукові дослідження цього напрямку знайшли високу оцінку фахівців. За цикл наукових праць з хімічної термодинаміки металічних сплавів Г.І. Баталіну у складі авторського колективу було присуджено Державну премію УРСР в галузі науки і техніки за 1985 р.

В своїй науковій діяльності Георгій Іванович брався за вирішення складних актуально-важливих питань і залучав до їх розв'язання передові експериментальні й математичні методи. Ним на хімічному факультеті було започатковано читання курсу лекцій із застосування методів математичної статистики до обробки результатів експериментальних вимірювань. У кінці 70-х і на початку 80-х років ним створюється на кафедрі фізичної хімії ще один напрямок експериментальних досліджень, який пов'язаний з вивченням фізико-хімічних властивостей та структури плівок, отриманих методами електронно-променевого та лазерного напilenня. В цей період на кафедрі під його керівництвом організуються потужні лабораторії рентгено-графічного та електроно-оптичного аналізу.

З 1981 по 1986 рр. Георгій Іванович Баталін був деканом хімічного факультету. Керуючи великим колективом, він невтомно працював над розвитком досліджень в галузі сучасної хімії, віддаючи багато сил та енергії розвитку нових методів дослідження, розширенню експериментальної бази кафедр, оснащенню їх новою обчислювальною технікою, зростанню наукових кадрів і розвитку багатьох питань, пов'язаних з діяльністю Київського університету ім. Т.Г. Шевченка як одного з передових вузів України. Як керівник Георгій Іванович знаходив до кожного співробітника індивідуальний підхід, доручаючи йому таку справу, виконуючи яку, людина могла розкрити свої здібності в повну силу. Особливо пригадується його дбайливе ставлення до молоді, яке відзначалось доброзичливістю і готовністю підтримати в складний час.

Талановитий вчений і педагог, Г.І. Баталін завжди приділяв велику увагу видавничій діяльності. Він є автором понад 300 наукових праць, трьох монографій і двох широковідомих задачників з фізичної хімії. У видавництві КДУ ним видано велику серію методичних розробок з фізичної хімії, а також із застосування обчислювальної техніки в навчальному процесі. Багато сил і енергії віддавав Георгій Іванович підготовці спеціалістів високої кваліфікації. Він був членом двох спеціалізованих Рад з присудження вчених ступенів. Під його керівництвом виконано 20 кандидатських дисертацій, шестеро його учнів стали докторами наук. Він нагороджений медалями "За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.", "Тридцать лет победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг." і "В память 1500-летия Киева".

Георгій Іванович Баталін був інтелігентною, високоосвіченою людиною. Коло його інтересів було широким. Він жваво цікавився історією, політикою, мистецтвом. Любив музику. Часто відвідував театри і художні виставки. Із захопленням займався садом.

Помер Георгій Іванович 13 лютого 1988 року, на три дні переживши свій 70-річний ювілей.

Справу, якій Г.І. Баталін присвятив своє життя, продовжують його учні.